

LA NO S K

SKÝ
TAV
4

Juro Jánošík
FRANTIŠEK KUČTA
 dedo Jánošík
KAROL ZACHAR
 otec Jánošík
JAROSLAV ROZSÍVAL
 matka Jánošíčka
MAGDA LOKVENCOVÁ
 Juro Jánošík ako dieťa
VLADIMÍR ČERNÝ
 Tereza
LUCIA POPPOVÁ
 Ilčík
VOJTECH BRÁZDOVIČ
 Hrajnoha
CTIBOR FILČÍK
 Surovec
DUŠAN BLAŠKOVIČ
 Gajdošík
ONDREJ JARIABEK
 Uhorčík, mladý
MARTIN ŤAPÁK
 Uhorčík, otec
JOZEF KRÓNER
 gróf Žuray
ANDREJ BAGAR
 Aurel Žuray
EDUARD BINDAS
 dráb Zubor
VILIAM ZÁBORSKÝ
 Prepelica
ELENA LATEČKOVÁ
 gróf Dolinay
MARTIN GREGOR
 sudca Očkay
FRANTIŠEK DIBARBORA

Zvukový majster Ondrej Polomský — Maskéri
 Michal Jurkovič, Mária Pohánková — Návrhy
 kostýmov Ľudmila Juriová — Výtvarná spo-
 lupráca Edgar Schmied

JÁNOŠÍK **(I. a II. diel)**

● Námet a scenár: Paľo Bielik ● Kameraman: Vladimír Ješina ●
 Hudba: Tibor Andrašovan ● Architekt: Ivan Vaníček ● Stri-
 hač: Maximilián Remeň ● Vedúci výroby: Vladimír Zimmer ●
REŽISÉR: PAĽO BIELIK

NA OBÁLKE: František Kučta ako Jánošík
 v záverečnej scéne dru-
 hej epochy nového filmu
 Paľa Bielika.
 Snímka M. KORDOŠ

PAĽO BIELIK A JEHO JÁNOŠÍK

V pražských kinách Juliš a Světozor bola 17. januára 1936 premiéra nového filmu režiséra Martina Friča JÁNOŠÍK. V titulnej úlohe dodnes hádam najslávnejšieho československého filmu — v tom zmysle, ako sa dostal do celého sveta — objavil sa dovtedy neznámy Paľo Bielik, ktorého našiel autor filmu Zem spieva, Karel Plíčka, inakšie spoluautor scenára Jánošíka, medzi slovenskými ochotníkmi. O rok neskôršie vytvoril potom Paľo Bielik jednu z hlavných úloh v ďalšom Fričovom filme Hordubalovci. Tretí film, v ktorom nakrúcal Paľo Bielik, nebol dokončený pre osudné udalosti v rokoch 1938—39.

Paľo Bielik pôsobil potom istý čas ako herec na scéne bratislavského SND, no čoskoro sa rozhodol venovať sa celkom filmu. V období tzv. slovenského štátu nakrútil niekoľko pozoruhodných krátkych filmov, ako dokumentarista sa osvedčil napokon aj v Slovenskom národnom povstaní. Prirodzene, až po oslobodení sa mohol rozhodnúť plne sa venovať hranému filmu. Najskôr vytvára hlavnú úlohu v prvom slovenskom filme Varúj, ktorý nakrútil režisér Martin Frič, hrá aj v ďalšom filme tohto režiséra Čapkové poviedky a potom už môže prikráčať k realizácii svojho prvého samostatného celovečerného filmu Vlčie diery (1948).

Ako výrazný obraz historických dní

Slovenského národného povstania stali sa Bielikove Vlčie diery jedným z prvých klasických diel slovenskej kinematografie. Vo svojich ďalších filmoch siahol Paľo Bielik po námetoch zo súčasnosti (Priehrada, Lazy sa pohli a Piatok trinásteho). Rovnako ako v poslednom zo spomínaných filmov, aj v diele Nie je Adam ako Adam skúšal Bielik šťastie vo veselohernej žánri.

Od vzniku slovenského filmu patrí Paľo Bielik medzi vedúce osobnosti našej kinematografie. Svoje postavenie v slovenskom filme si napokon upevňuje dielom Štyridsaťštyri (1957), strhujúcou drámou, ktorá sa opiera o historickú udalosť — vzburu slovenských vojakov proti rakúsko-uhorskému militarizmu v srbskom meste Kragujevac na jar roku 1918. Bielikovi udeľujú za toto dielo Štátnu cenu Klementa Gottwalda, na XI. MFF získava okrem Zvláštného čestného uznania aj medzinárodnú poctu — Cenu FIPRESCI.

Filmom Štyridsaťštyri začína sa obdobie Bielikovej umeleckej zrelosti. Potvrdzuje to aj jeho ďalšie dielo Kapitán Dabač. Paľo Bielik sa v tomto filme vracia k tematike Slovenského národného povstania, vystihuje zložitost tohto historického obdobia a na osudoch ústrednej postavy sa zamýšľa nad osobitnými črtami slovenskej vzbury proti fašizmu. Námet tohto filmu bol

Paľo Bielik.

prácou popredného slovenského spisovateľa Vladimíra Mináča.

Tematika filmov Štyridsaťštyri a Kapitán Dabač bola vyhranene „bielikovská“ v tom zmysle, že predstaviteľ Fričovho Jánošíka a tvorca Vlčích dier ukázal osobitný vzťah k hrdinským príbehom, ktorým nechýba revolučná romantika.

Paľo Bielik sa už dávnejšie zaoberal myšlienkou nakrútiť novú filmovú verziu Jánošíka. Na scenári nového filmu pracoval niekoľko rokov a napokon aj celá príprava realizácie dala veľa práce. Nový Jánošík sa nakrúca ako širokouhlý farebný film v dvoch epochách. Bielik ako predstaviteľ Jánošíka si dáva osobitne záležať na výbere hlavného predstaviteľa. Stáva sa ním František Kuchta, povoláním lekár, teda neherec. Ostatné úlohy však zveruje Bielik zväčša známym hercom, Zacharovi, Filčíkovi, Bagarovi, Krónerovi, Záborskému, Dibarborovi, Jariabkovi, Tapákov. Úlohu Surovca zveril dnes už známemu Dušanovi Blažkovičovi, ktorý tak úspešne debutoval pred niekoľkými rokmi vo filme Štyridsaťštyri; hrala v ňom aj dnešná predstaviteľka Terezy Lucia Poppová. Pravda, ešte v úlohe Ilčíka sa objavuje ďalší neherec, Vojtech Brázdovič.

Film Jánošík sa pochopiteľne stal srdečnou záležitosťou Paľa Bielika. Legendárny príbeh, taký blízky všetkému slovenskému ľudu, oživa opäť vo filme, práve v roku, keď sme si pripomenuli 250. výročie smrti ľudového hrdinu.

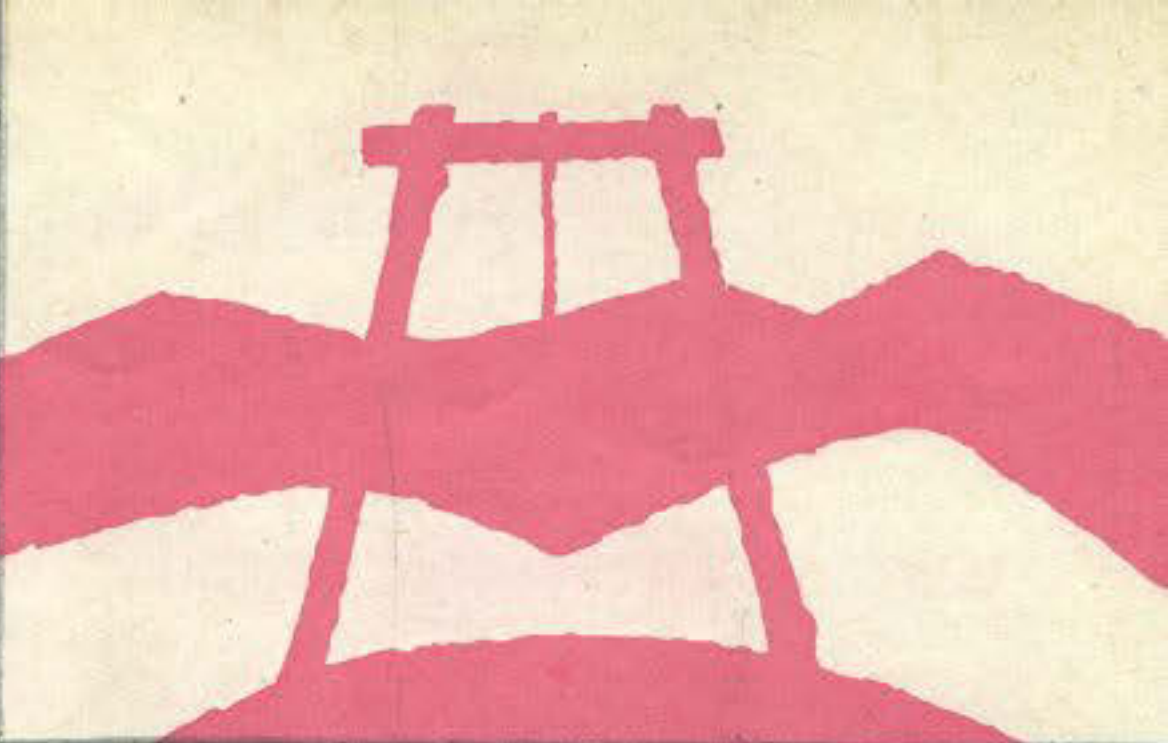
Pri nakrúcaní exteriérov Jánošíka. Paľo Bielik s megafónom v ruke, sprava pri ňom kameraman Vladimír Ješina.

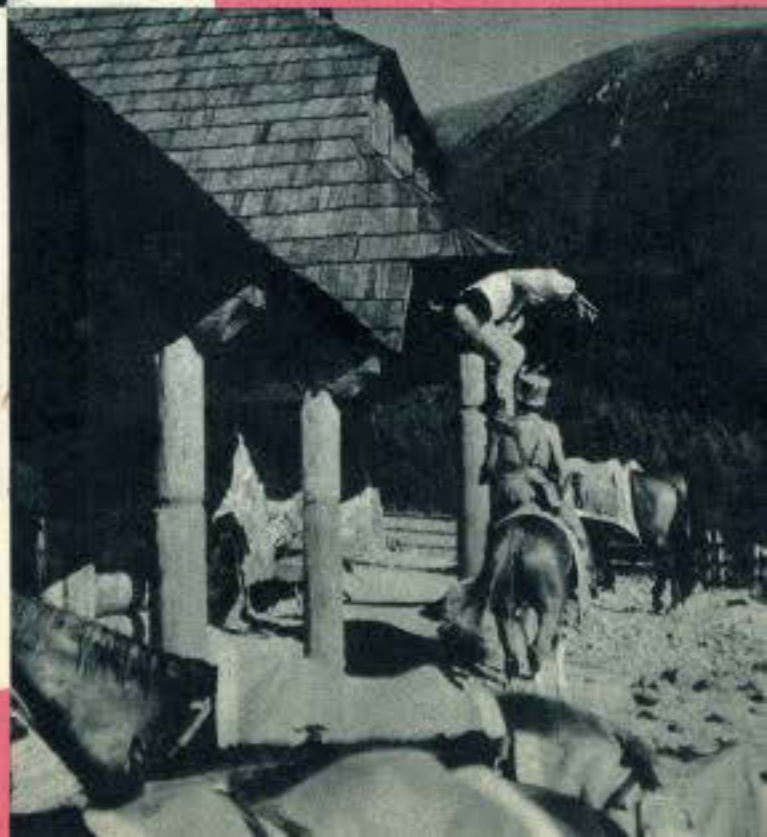
Režisér Paľo Bielik dáva hercom posledné inštrukcie pred začatím nakrúcania v ateliéroch.

Snímky M. KORDOŠ

 SLOVENSKÝ
 FILMOVÝ ÚSTAV
 SLOVAK FILM
 INSTITUTE

Malý Juro Jánošík (Vladimír Černý) so svojím starým otcom (Karol Zachar, zľava) u grófa Žuraya (Andrej Bagar, sprava).

Pomsta urozenej panskej vrchnosti neušetrila ani dedinu, v ktorej podpálili Jánošíkov dom. Zľava Vojtech Brázdovič ako Ilčík, v strede Magda Lokvencová v úlohe Jánošíkovej matky.

Mladý gróf Aurel (Eduard Bindas) dáva svoje rozkazy Jrdbovi Zuborovi (Viliam Zdborský). V pozadí Jánošíčka (Magda Lokvencová) a Tereza (Lucia Poppová).

Hajtmán Hrajnoha (Ľubor Filčík, druhý sprava) a jeho chlapi Gajdošík (Ondrej Jariabek, zľava), mladý Uhorčík (Martin Ľapák) a Suravec (Dušan Blaškovič, sprava).

Juro Jánošík (František Kuchta, zľava) ktorý sa vrátil z mesta zo štúdií, našiel svojho otca (Jana Rozsival, v strede), umučeného v panskom záhrade.

Mladá Lucia Poppová, ktorá hrala už v Bielikovom filme Štyridsať-štyri, hrá v Jánošíkovi úlohu Terezy.

JÁNOŠÍK

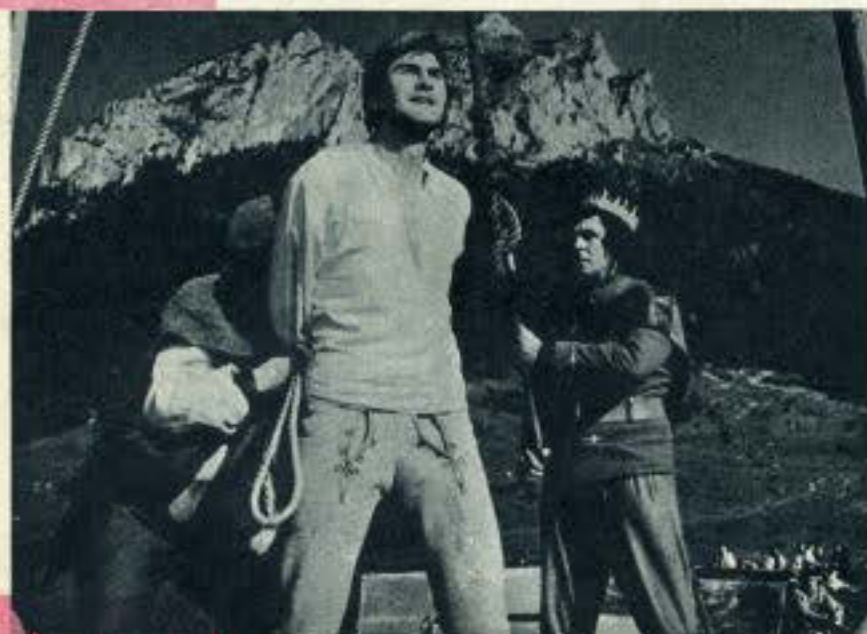

Zbojnícky kapitán Jánošík (František Kuchta) v boji.

Snímky M. KORDOŠ

Jánošíkova družina si upravila rixňu na svojrázny dopravný prostriedok.

Katovi pomocníci pripravujú Jánošíkovu popravu. A ľudový hrdina nezomiera smutne. Vedel, za čo bojoval, a že — raz aj šibenice rozkvitnú!

(OBSAH I. EPOCHY)

Malý Juro Jánošík (Vladimír Černý) je nebojácny chlapec. Dokáže chytiť aj orla. Ani keď ho panskí sluhovia trestajú bičkami, nestratí svoju odvahu. Nájde si spôsob, keď sa im pomstí.

Najbližšími priateľmi mladého Jánošíka sú Ilčík a Terezka. Chlapec by chcel ísť do škôl, starý otec túži, aby jeho vnuk dosiahol vzdelanie. Napriek tomu, že Jánošíkovci sú slobodní, Jurkovo štúdium musí povoliť pán. Starý gróf napokon prívoli, ale s podmienkou, že bude kňazom.

Juro Jánošík odchádza do iného sveta, do mesta. Do školy prišiel ako chlapec a domov, do rodného kraja sa vracia už ako muž (František Kuchta). Prichádza do kraja, kde šarapatí hlad, bieda, cholera, mor a hrubá nadvláda vrchnosti i útlak cisárskeho vojska. Mládenec čoskoro pobaďá, že svet je iný, ako ho učili v školách. Páni si robia s chudobným ľudom, čo chcú, sú vládcami jeho života i smrti. Jánošíkov otec (Jaroslav Rozsival) zabráni mladému grófovi Aurelovi (Eduard Bindas), aby zhanobil Terezu (Lucia Popová), no napokon sa drábi zmocnia statočného kováča. Juro Jánošík, ktorý sa vrátil do svojho domova, odnáša si z temnice mŕtve telo umučeného otca. Ich dom podpálili a matka zahynula v plameňoch.

Tak ako v detstve, Juro Jánošík trestá pánov. Podpáli žurayovský zámok. Potom mu však nezostáva iné ako vziať sekeru a odísť z dediny do hôr.

Spolu s priateľom Ilčíkom (Vojtech Brázdovič), ktorý sa rozhodol ho sprevádzať, stretáva skupinu zbojníkov, vedenú hajtmanom Hrajnom (Ctibor Filčík). Jánošík vyhráva zápas so silákom Surovom (Dušan Blaškovič), no odchádza s Ilčíkom od Hrajnohu, lebo jeho chlapci zbíjajú všetkých, bez rozdielu. Jánošík sa rozhodol inakšie. Vybojuje svoj prvý zápas so zemanmi a korisť rozdelí zuboženým a vyhľadovaným dedinčanom. Okolo Jánošíka sa zhromažďujú ďalší chlapi a napokon sa k nemu pripája aj Hrajnoha so svojou družinou.

(OBSAH II. EPOCHY)

Jánošík sa stal známym. Ľud Jánošíka a celú jeho družinu vzýva, páni sa jej obávajú. Jeho trojrohá cedulka pánov priam desí. So svojou družinou Jánošík zajme aj stoličného sudcu. Ale nezabíja. Pánom berie iba peniaze a vracia ich ľudu.

V biskupskej kapitule sa zhromaždilo panstvo z celého kraja. Na dopadnutie Jánošíka vypíšu obrovskú odmenu, 2000 dukátov. Gajdošíka (Ondrej Jariabek) z Jánošíkovej družiny zlato oslnilo, no Jánošík z kapituly unikne aj s truhlicou zlata, ktorá bola určená pre vojsko proti zbojníkom. Družina súdi Gajdošíka: za zradu je smrť.

Avšak zrada už prenikla medzi zbojníkov. Čo nevidieť má udrieť na nich vojsko. Cisárski vojaci a skupiny pandúrov sú v presile a skupiny zbojníkov pobíjajú. Nakoniec chytia aj Jánošíka.

So zadostučinením prízerajú páni Jánošíkovej poprave; mnohých z nich zajal a obral. So zlomenou nádejou v očiach prišli naposledy pozdraviť Jánošíka zmučení dedinčania...

A posledné slová Jánošíka sú určené práve im:

„Hore hlavy, bedač! Nám patrí život! Raz aj šibenice rozkvitnú!“

Doma.

Ako chirurg, vo svojom zamestnaní.

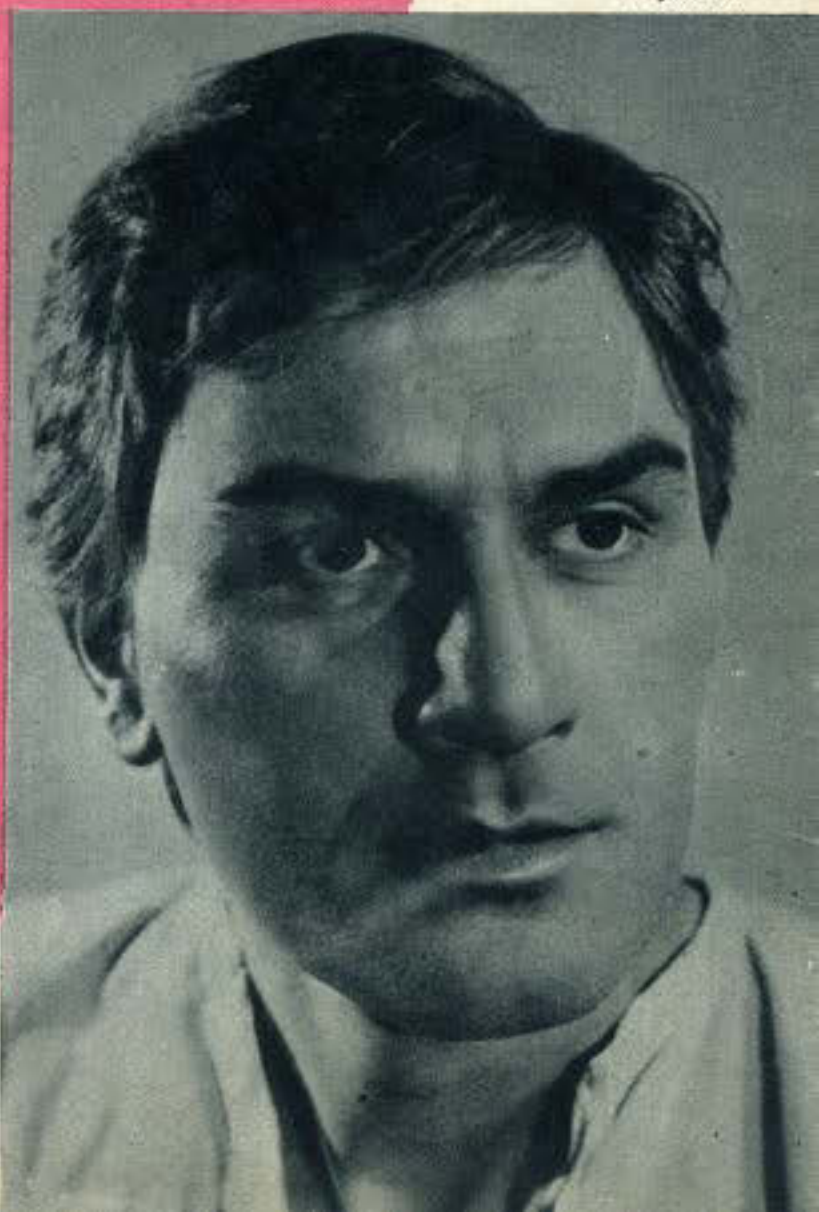

Pred nakrúcaním.

FRANTIŠEK KUČTA

po Teodorovi Pištěkovi (1921)
a Paľovi Bielikovi (1936)
tretí
filmový
predstavitel
Jánošíka

Ako Jánošík.

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV**
Jánošík, propagačný bulletin. Vydalo Vydavateľstvo Osveta, n. p., pre propagačné účely Čes. štátneho filmu. Vydali Polygrafické závody, n. p., závod 61, Bratislava, Dukelská 4/c. K-12*31199